

Źródła finansowania zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządu terytorialnego w Polsce

Dorota Wyszowska

Urząd Statystyczny w Białymstoku

Uniwersytet w Białymstoku

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Zrównoważony rozwój

Konstytucja RP

Traktaty Unii Europejskiej

Dokumenty
strategiczne i
operacyjne na różnych
szczeblach

Akty prawa z zakresu
ochrony środowiska
(ustawa prawo ochrony
środowiska)

„Myśl globalnie, działaj lokalnie”

Samorząd terytorialny pełni funkcję gospodarza na swoim obszarze i jest zobowiązany ustawowo do wypełniania zadań w zakresie kształtowania lokalnego środowiska życia. Struktury samorządowe są w stanie **w najbardziej odpowiedni sposób ukierunkować rozwój lokalny na rozwiązywanie podstawowych problemów społeczno-gospodarczych** danej jednostki terytorialnej i zagwarantować prymat interesu ogólnospołecznego nad indywidualnym.

Zrównoważony rozwój jednostek samorządu terytorialnego

Ideą zrównoważonego rozwoju jednostki samorządu terytorialnego jest prowadzenie takiej polityki społeczno-ekonomicznej na danym terenie, która

nie będzie odbywała się kosztem przyszłych pokoleń i będzie uwzględniała wymagania i prawa przyrody.

„Myśl globalnie, działaj lokalnie”

Samorząd terytorialny jest formą organizacyjną, która ma możliwość podejmowania konkretnych działań prorozwojowych. Przedmiotem oddziaływania jest pewien obszar o jednoznacznie wyznaczonych granicach i specyficznych właściwościach środowiska przyrodniczego i społeczno-ekonomicznego

Priorytety zrównoważonego rozwoju jednostki samorządu terytorialnego

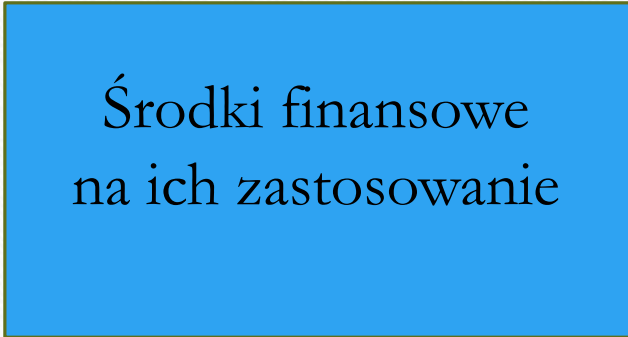
Wdrażając ideę zrównoważonego rozwoju, samorząd terytorialny powinien realizować inwestycje wspierające rozwój ekonomiczny, społeczny i ekologiczny.

Osiągnięcie wysokiej jakości życia lokalnej społeczności wymaga od jednostek samorządu terytorialnego wspierania integralności rozwoju we wszystkich dziedzinach jakości życia człowieka, takich jak:

- zdrowie i warunki socjalne,
- zatrudnienie,
- ubóstwo dochodowe,
- edukacja,
- rodzina,
- partycypacja w życiu wspólnoty i społeczeństwa,
- mieszkalnictwo,
- transport i komunikacja,
- bezpieczeństwo,
- czas wolny i kultura,
- satysfakcja z życia,
- środowisko.

Instrumenty zrównoważonego rozwoju JST

- prawno-administracyjne,
- instytucjonalno-organizacyjne,
- ekonomiczno-finansowe,
- infrastrukturalne,
- planistyczne,
- informacyjno-promocyjne.

Środki finansowe
na ich zastosowanie

„Nie ma zrównoważonego rozwoju bez zrównoważonych finansów lokalnych”

Źródła finansowania gmin w Polsce:

dochody własne

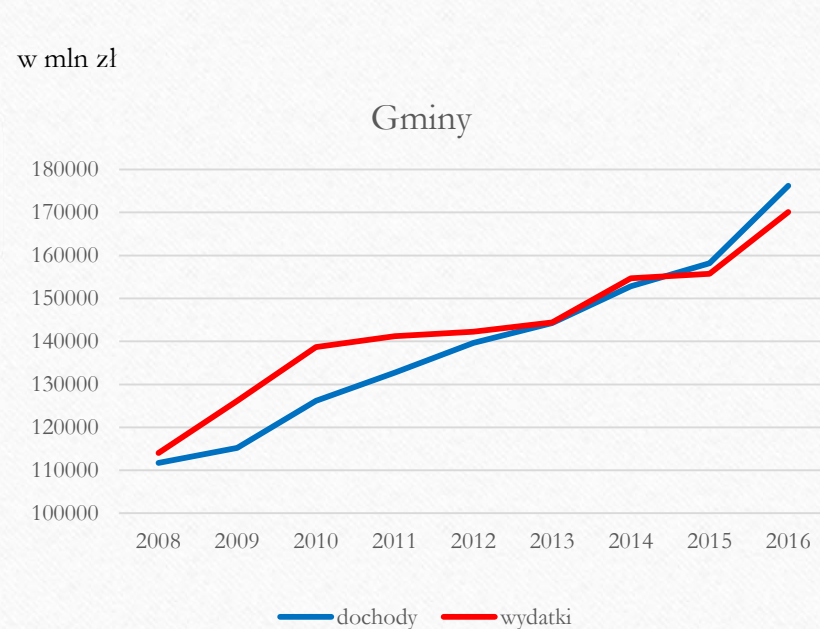
(podatki i opłaty lokalne,
dochody z majątku,
pozostałe dochody)

subwencja
ogólna

dotacje
celowe

**Problem
samodzielności
finansowej**

Dochody, wydatki i wynik budżetów gmin

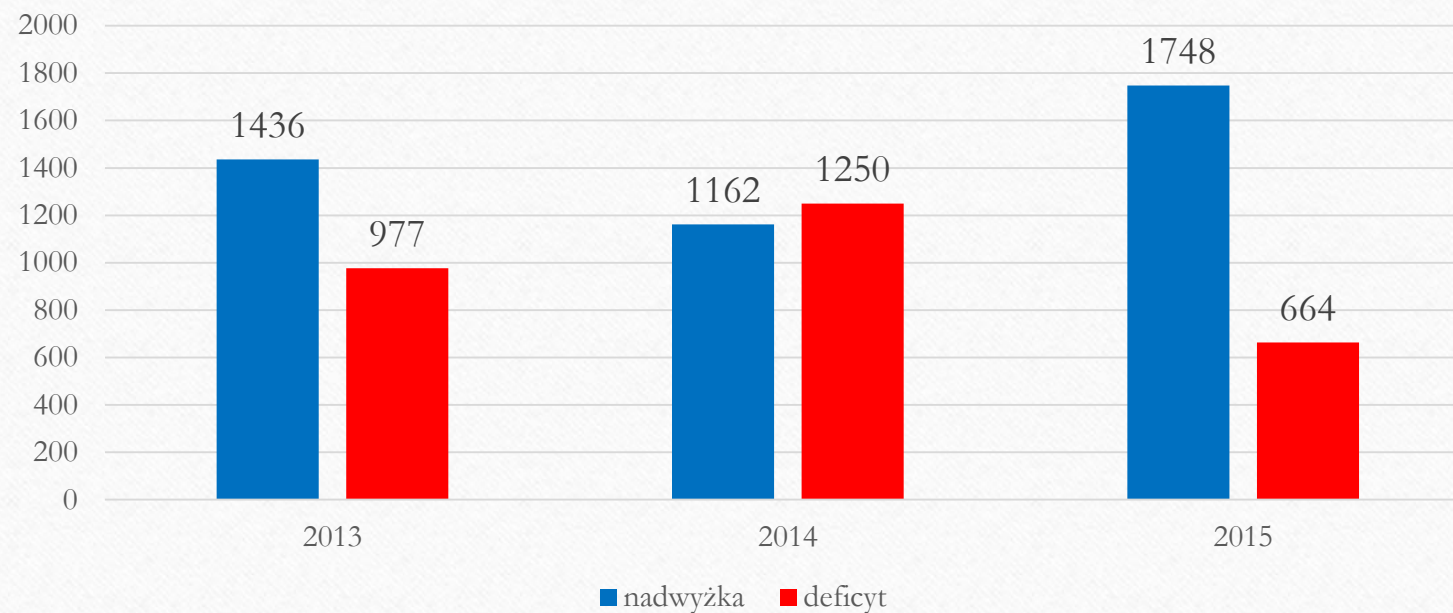

Wynik budżetowy w przeliczeniu na 1 mieszkańca

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gminy ogółem	-60,43	-288,15	-324,50	-220,81	-66,64	-3,51	-49,96	63,94	158,70
miejskie	-101,69	-398,00	-347,12	-285,51	-143,84	-30,31	-72,27	54,47	175,84
wiejskie	-5,98	-159,66	-315,12	-159,05	23,42	30,89	-34,97	85,08	149,18
miejsko-wiejskie	-38,02	-208,68	-287,48	-159,00	-13,93	10,63	-21,45	57,71	134,64

Źródło: GUS

Liczba gmin z deficytem i z nadwyżką budżetową

Źródło: KRRIO

Wskaźnik zadłużenia (w %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gminy miejskie	18,5	17,5	17,4	25,8	32,4	35,6	35,5	33,6	32,1	
Gminy miejsko-wiejskie	21,4	19,6	19,5	23,9	32,7	37,1	35,8	34,6	34,1	29,0
Gminy wiejskie	20,6	19,5	18,7	17,2	26,9	30,6	28,8	27,8	27,7	
Miasta na prawach powiatu	24,7	22,8	22,8	30,1	34,7	39,2	39,7	39,9	40,4	47,1
Metropolie	29,0	25,8	29,1	39,9	46,4	55,8	55,0	55,0	54,6	

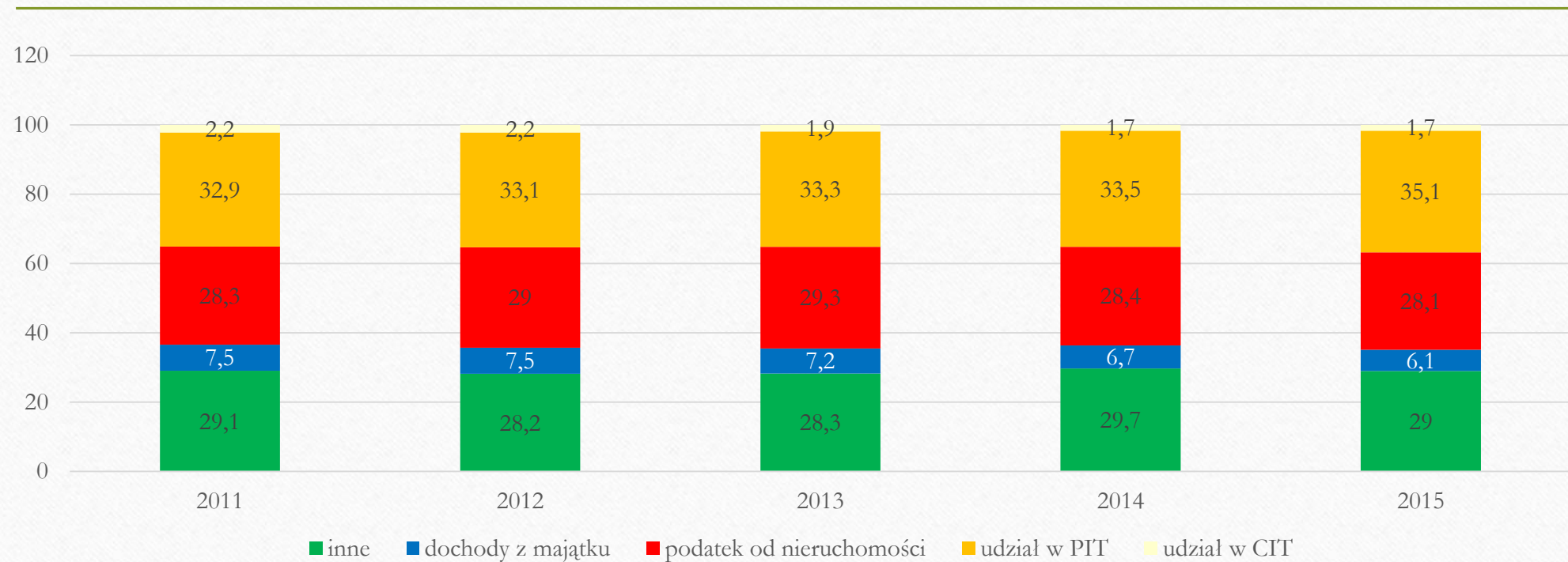
Źródło: MF

Samodzielność finansowa gmin w Polsce – wskaźnik autonomii lokalnej (w %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gminy miejskie	62,5	64,8	65,2	61,9	58,8	58,6	59,8	60,7	61,1	61,1
Gminy miejsko- wiejskie	49,1	51,1	51,0	48,0	46,5	47,4	48,3	50,1	51,1	51,3
Gminy wiejskie	38,0	39,9	39,3	36,8	35,9	37,1	38,5	40,3	41,9	42,7
Miasta na prawach powiatu	64,5	65,7	69,5	66,1	63,6	63,2	61,1	62,4	62,8	63,5

Źródło: GUS, BDL

Struktura dochodów własnych gmin (w %)

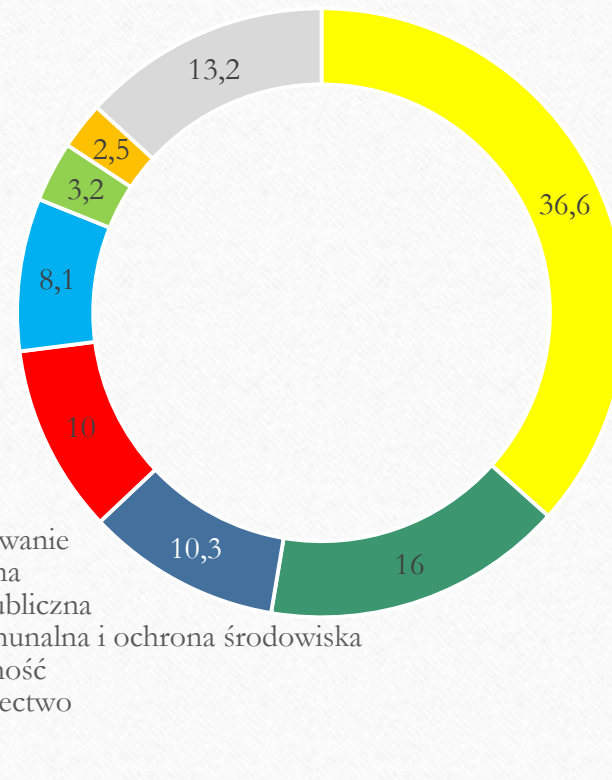
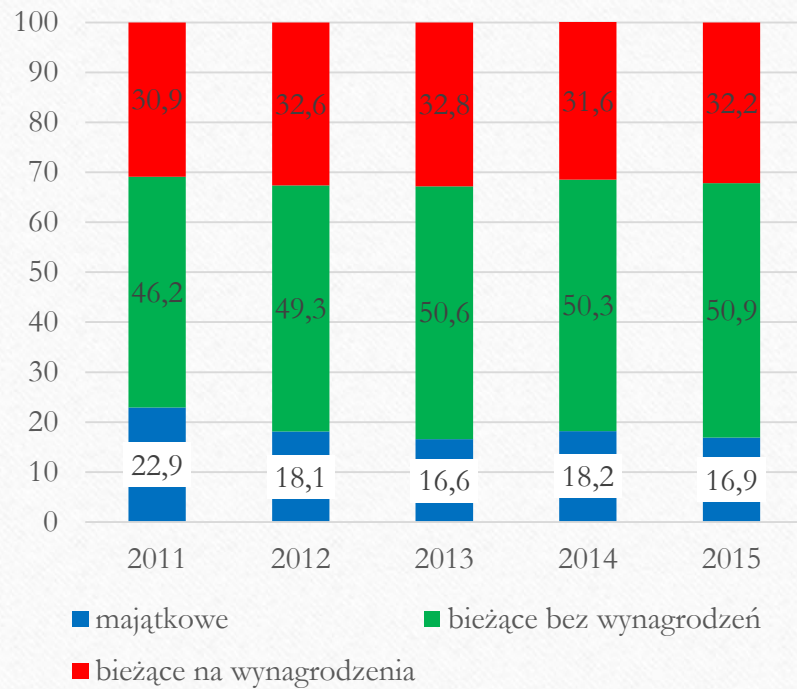
Źródło: GUS

Udział dochodów własnych
(pomniejszonych o udział w PIT i CIT) w relacji do
dochodów ogółem (w %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gminy miejskie	39,4	39,1	38,7	37,7	37,1	35,6	36,1	36,9	37,3	36,1
Gminy miejsko-wiejskie	33,1	32,9	32,3	31,3	31,3	31,0	31,5	32,7	33,2	32,5
Gminy wiejskie	27,6	27,6	25,9	25,0	25,0	25,2	26,1	27,3	28,3	28,2
Miasta na prawach powiatu	35,7	34,5	37,4	36,2	36,6	35,9	35,2	36,8	37,1	36,5

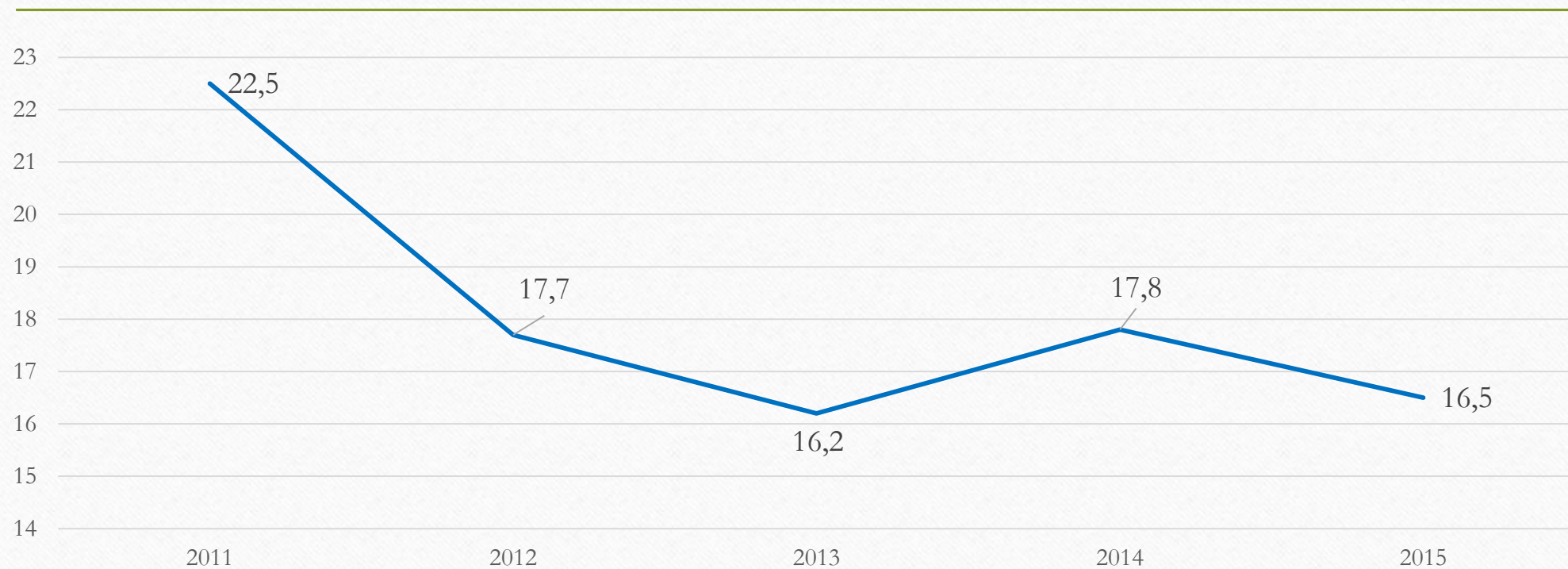
Źródło: GUS, BDL

Struktura wydatków gmin

Źródło: GUS

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem gmin w Polsce (w %)

Źródło: KRRIO

Wskaźnik wydatków inwestycyjnych w relacji do wydatków ogółem (%)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gminy miejskie	20,4	18,6	20,6	22,4	23,0	20,7	16,3	13,9	15,5	14,5
Gminy miejsko-wiejskie	19,2	17,8	19,6	22,0	23,8	22,0	17,6	15,7	17,3	16,1
Gminy wiejskie	20,6	18,9	19,9	23,0	26,3	23,8	18,4	17,7	19,4	17,9
Miasta na prawach powiatu	19,9	22,5	22,7	23,0	22,3	21,2	19,9	19,1	20,9	18,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów <http://www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania>.

Wydatki inwestycyjne w wybranych gminach w 2015 r.

Poziom maksymalny		Poziom minimalny	
w zł			
m. st. Warszawa (1)	1 318 029 330,0	Łanięta (2)	15 460,5
Łódź (1)	1 071 742 722,0	Brzeźnica (2)	17 418,8
Poznań (1)	748 783 872,7	Dobra (3)	44 094,0
Wrocław (1)	714 782 909,9	Sejny (1)	72 841,4
Szczecin (1)	651 810 405,3	Dubienka (2)	97 781,3
wydatki inwestycyjne/wydatki ogółem w %			
Dziwnów (3)	60,11	Brzeźnica (2)	0,14
Uniejów (3)	58,73	Łanięta (2)	0,20
Krokowa (2)	58,51	Dobra (3)	0,36
Wysokie Mazowieckie (1)	56,04	Sejny (1)	0,47
Chełmiec (2)	54,97	Stare Czarnowo (2)	0,99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Banku danych lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Stan finansów lokalnych a poziom
zrównoważonego rozwoju gmin

Zrównoważony rozwój - aspekt finansowy

(zł/1 mieszkańca)

Wskaźnik dochodów
podatkowych w 2015 r.
w przeliczeniu na 1
mieszkańca

Najbogatsze gminy		Najbiedniejsze gminy	
Kleszczów	37 119,57	Przytuły	343,97
Nowe Warpno	13 578,08	Radgoszcz	359,04
Polkowice	6 531,23	Łukowica	377,45
Mielnik	5 870,10	Czarny Dunajec	380,41
Rząśnia	5 251,03	Rusinów	384,78
Jerzmanowa	5 188,15	Ropa	392,51
Rewal	4 950,30	Lipnica Wielka	399,46
Kobierzyce	4 836,41	Mirów	417,85
Suchy Las	4 765,81	Domanice	433,78
Puchaczów	4 478,47	Zbójna	440,64
Nadarzyn	4 217,89	Nowy Targ	443,19
Przykona	4 172,41	Jednorozec	447,97
Konstancin-Jeziorna	4 153,14	Rościszewo	454,82
Kampinos	4 131,91	Turośl	457,08
Tarnowo Podgórne	4 102,55	Korzenna	459,99

Źródło: MF

Ranking Zrównoważonego Rozwoju JST

- Przygotowywany na Wydziale Administracji i Nauk Społecznych Politechniki Warszawskiej na podstawie wskaźników, które obejmują trzy obszary rozwoju: gospodarczy, społeczny oraz ochrony środowiska.
- Pod uwagę brane są m.in. wydatki na projekty inwestycyjne na mieszkańca, liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców, liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, saldo migracji, liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych na 1000 mieszkańców oraz odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków.
- Wyniki rankingu są opracowywane na podstawie niezależnych danych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL) w podziale na gminy miejskie, miejsko-wiejskie, wiejskie oraz miasta na prawach powiatu

Lista rankingowa za rok 2015

Gminy wiejskie	Gminy miejsko-wiejskie	Gminy miejskie	Miasta na prawach powiatu
1. Kleszczów (1)	1. Dziwnów (41)	1. Karpacz (35)	1. Gliwice (178)
2. Kobierzyce (8)	2. Polkowice (3)	2. Biłgoraj (706)	2. Olsztyn (289)
3. Puchaczów (10)	3. Stryków (37)	3. Sucha Beskidzka (475)	3. m. st. Warszawa (43)
4. Tarnowo Podgórne (15)	4. Kórnik (44)	4. Bieruń (108)	4. Krosno (409)
5. Rewal (7)	5. Ożarów Mazowiecki (33)	5. Limanowa (344)	5. Rzeszów (304)
6. Suchy Las (9)	6. Niepołomice (166)	6. Pruszcz Gdański (74)	6. Poznań (120)
7. Ożarówce (66)	7. Błonie (53)	7. Lubawa (1690)	7. Katowice (117)
8. Mielno (28)	8. Zbąszynek (106)	8. Nowy Dwór Mazowiecki (130)	8. Wrocław (184)
9. Krokowa (403)	9. Goleniów (232)	9. Złotów (863)	9. Sopot (126)
10. Lesznowola (20)	10. Solec Kujawski (366)	10. Żywiec (214)	10. Szczecin (417)

Kontakt

Dorota Wyszowska

d.wyszowska@stat.gov.pl